

З українською мовою – до української Перемоги!

12 січня 2023 року відбулася сесія Головної ради Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

Голови обласних об'єднань "Просвіти" та представники творчої інтелігенції обговорили такі важливі проблеми сьогодення:

1. Соборність і національна єдність українців.
2. Мовна війна в Україні: здобутки і втрати.

Виступили: Павло Мовчан,

голова ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, відомий політик і громадський діяч, письменник, журналіст; Микола Тимошук, науковець, журналіст, публіцист, видавець; Георгій Філічук, заступник голови ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України; Степан Волковецький, голова Івано-Франківського обласного об'єднання, державний та громадсько-

політичний діяч, дипломат; Віталій Михалевський, голова Хмельницького обласного об'єднання, кандидат фізико-математичних наук, поет, громадський діяч; Володимир Сергійчук, український історик, політик, письменник; Кирило Степенко, голова Київського міського об'єднання "Просвіти", скрипаль, громадський діяч; Василь Куйбіда, політик, громадський діяч, науковець; Микола Васильків, літературознавець, педагог, доктор філо-

логічних наук, професор; Петро Андрійчук, диригент, композитор, професор; Володимир Семистига, голова Луганського обласного об'єднання "Просвіти", історик і громадський діяч; Петро Чернега, доктор історичних наук, професор; Іван Застів, відомий політик і громадський діяч; Леонід Мужук, кінорежисер, сценарист, кінорежисер; Любов Голота, головна редакторка газети "Слово Просвіти", письменниця, журналістка.

Визначили основні напрямки діяльності Товариства в 2023 році, в умовах російсько-української війни, коли ідеологічний фронт є надзвичайно значущим для нашої перемоги, і завдання "Просвіти" – тримати духовну лінію оборони і єднання української нації.

Редакція газети "Слово Просвіти" надрукує статті названих тут учасників обговорення та осіб, хто до нього долучиться.

Ігор ЗОЦ,
журналіст

– Це був найважчий рік для країни і для само творчого змагання так само, – розповідає Юрій Работін. – Але мушу зазначити: як почали у 2000 році так і йдемо. Образно кажучи, наш корабель постійно в русі і до берега ще не приставав! Нагадаю, що ми проводили фестиваль і під час АТО 2014, і коли країну накрила пандемія в 2020–2021 рр., і коли в наш дім прийшла велика війна. Наше коло зазнало непоправних втрат. За два дні до 24 лютого відійшов у засвіти співолова конкурсу, великий чоловік, моральний авторитет української нації Іван Дзюба. У травні наш багаторічний учасник і переможець Олександр Березний із козацьких Жовтис Вод загинув у бою на Харківщині. Редактор газети Федір Шевчук із вінницької Бершаді встиг надіслати на черговий конкурс свої "Портрети", а вже минули його сорочковини. Був на похороні свого попередника, а наступного дня за комп'ютером, як мовиться, на робочому місці й помер, не встигнувши надрукувати співчуття...

– Оргкомітет конкурсу відзначив цих достойних людей по-смертно. Це вперше прийняли таке рішення? – запитую Юрія Анатолійовича.

– Так, під час війни особливо гостро постає потреба пам'яті, адже учасники конкурсу теж воюють за українське слово. Наприклад, ми відзначили книгу про Володимира Малика "Я йшов шляхом українства", яку впорядкували Ніна Іванівна та Олександр Сиченко. Книга вийшла в Лубнах до 100-річчя від дня народження талановитого майстра історичного роману, і ми вшануємо його як лауреата, хоча чверть віку, як він не з нами.

– Конкурс проводиться дистанційно, адже Одеса під постійним прицелом ворога. Чи стало менше учасників?

– Дещо знизився потік листів і бандеролей – всього понад 270 робіт. Проте авторів більше, оскільки в деяких виданнях по 2-3 призи. Надається також пошта зі США, Німеччини, Естонії...

Василь Джуран охоче поділився враженнями про здобутки учасників:

– Згадати найбільш цікаві ро-

В обороні – "Золотослів"!

Наша газета вже повідомляла, що в Одесі відбувся 23-й за ліком Загальнонаціональний конкурс "Українська мова – мова єднання". Наприкінці минулого року організатори підбили його остаточні підсумки: вручили нагороди офлайн чи поштою, і навіть випустили повнокольорову газету "Золотослів". Нагадаємо, що конкурс традиційно проходить за певної підтримки державних органів і ВУТ "Просвіта". Через воєнний стан організатори могли б відмовитися від конкурсу, але не зробили цього. Про події фестивалю розмовляємо, зокрема, з головою оргкомітету конкурсу Юрієм Работіним, очільником Одеської регіональної організації НСЖУ і Василем Джураном, головою НСПУ в Чернівецькій області.

боти я спробував в огляді конкурсної пошти, який вийшов у часописі "Золотослів". З поетичних набуток внокремни бив В'ячеслава Вірича, Ніну Фесенко, Віталія Демченка, Олександра Корембайта, Василя Папенка, Тетяну Булат, Василя Васкана, Михайла Гершковича... З прози – Віктора Сологубу зі "Стежиною військового розвідника". Вперше дорогою до Одеси з Чернівців подолали роман "Подорож у життя" Василя Аністратенка, "Яблука з Яблунівки" Тетяни Широкої, "Скельця калейдоскопа" Петра Гайворонського з Донецчини...

– Третій блок творів – зі світу дитинства, – продовжує Василь Джуран. – Одесити В'ячеслав Салісарчук і Ольга Райсана надіслали на фестиваль мови розмальовки "Новий рік у Зірограді, або Різдвяний бальзам"; буковинська письменниця з Новодинська Галина Мельник – "Казковий зорепад"; Володимир Шевченко-Василенко з Кременчука – "Першу казку – Амелі" та "Козачки прислів'я і приказки"...

Відгукувся на твір Валерія М'ятовича "Нехай світяться ім'я твое..." редактор видання Андрій Нечитайло. Володимир Шевченко, Олександр Саян і Григорій Бабенко надіслали "Уроки журналістської майстерності..." – про стандарти і етику в умовах військової агресії. Дмитро Шупта, радянський дисидент, підготував книгу лірики до 300-річчя з дня народження філософа Григорія Сковороди.

Належно поціновані журі книги "Тені України" Тетяни Олійник з Івано-Франківська, "Весесвітньовідомі кременчука" Броніслава та Оксани Сьомик, "Фемінітиви. Назви жінок" Марії Волошак зі Львова, "Неокомбатанти" Сергія Киська про правозахоронців з Донецчини, статті Світлани Масловської з Чернівців про захисників України та інші.

Маркер героїзму

Імена переможців конкурсу традиційно зафіксували в 23-му за ліком випуску газети "Золотослів", яка цього разу вийшла просто велетенським, як на ці скрутні часи обсягом – 68 шпальт! Застебуй, жодне періодичне видання до війни не друкувалося так вагом-

і змістовно теж, адже крім традиційних призначень від очільників державних відомств, міського голови Одеси, а також голови ВУТ "Просвіта" Павла Мовчана, очільників національних творчих спільнот журналістів – Сергія Томленка, письменників – Михайла Сидоржевського, художників – Костянтина Чернявського, у часописі вміщено чимало цікавих матеріалів. Один із таких – розмова з Уповноваженим із захисту державної мови під промовистим заголовком "М'яка сила" Тараса Кременя.

Відповідаючи на запитання про те, який відсоток громадян України буде постійно використовувати українську через десять чи двадцять років, Тарас Кремень, зокрема, наголосив, що закон визначає обов'язковість.

"Ми знаємо, що, наприклад, наше місто Одеса, де більшість населення – це етнічні українці (60 чи 70 відсотків здебільше), але рівень використання української мови в побуті, саме в родині, значно нижчий. Чи ставимо ми, держава, вся нація за мету досягти значно більшого використання державної мови в побуті, не лише в публічній сфері, не лише в комерції, в засобах масової інформації, а саме в побуті? На фоні того, скільки народів, скільки країн, скільки топ-політиків, скільки громадян вільних держав світу впровадили українському народові у боротьбі проти російського окупанта... Можна сказати, що українська мова стала маркером героїзму, патріотизму і боротьби вільного світу за демократію, за цивілізацію, за майбутнє не тільки Європи, але й всього світу", – цитує Тараса Кременя "Золотослів".

Часопис залучив до розмови і постійну авторку "Слова Просвіти" з Одеси Ярославу Різничку, яка повідомила, що відвідала на Одещині не викладають російську мову та літературу. "В області немає російської мови як предмета. Таке рішення ухвалили заклади освіти при формуванні початкової програми на 2022–2023

роки. Нам пропонували залишити російську мову та літературу як факультатив, але ми відмовились", – цитує газета директора Департаменту освіти і науки Одеської обласної військової адміністрації Олександра Лончака.

Дуже важливою для розуміння ситуації на Півдні України є стаття "Крим ніколи не був і не буде 'ісконно руским' кандидата історичних наук Олексія Воловича. Варто особливу увагу звернути на розділі "Тотальна русифікація українців Криму за часів СРСР" і "Як і коли ЗСУ звільнять Крим?". Автор зокрема зазначає, що без деокупації Криму перемога над ординами буде неповною, оскільки окупований півострів залишатиметься плацдармом для подальших військових провокацій проти України і значно обмежить свободу мореплавства та економічну діяльність нашої країни на шельфі північних частин акваторії Чорного та Азовського морів.

Майдакчик для миттів

Конкурс воєнного часу не порушив традицій, відзначати мовознавців у кількох номінаціях. Водночас організатори зуміли додати до свого кола і художників – Національному спільноту Одеської області організації. І очільник Анатолій Горбенко розповів, що коли художникам запропонували принести твори для благодійного арт-проєкту "Життя триває" на користь ЗСУ, у виставковому залі в Одесі, відгукувалося понад 100 осіб. Кольорові світлинки цих картин надруковано на кількох шпальтах "Золотослова".

Окремо представлено роботи

Петра Рибина з Татарбунар – він не тільки художник, але й журналіст, редагував газету "Лиман". Відомий у рідному краї громадський активіст, він якось розповів про свою спробу втратити вибори до Верховної Ради: щоб профіансувати виторбу кампанію продав свої картини, виступав українською, гречкою не зазівав, золотих гір не обійняв і тому програвав. Зізнався, що був розчарований і засмучений, але не жалкує. "Люди од мене хоч українське слово почули", – згадує слова Петра Рибина.

"Сверський Донець – очима молоді"

Чи не вперше за період проведення конкурсу, його організатори багато уваги приділили юним дописувачам – одразу кілька десятків віршів та есеїв надійшли з трьох областей – Харківської, Донецької і Луганської. Організував акцію начальник Свердловсько-Донецького басейнового управління водних ресурсів Сергій Трофанчук. Він розповів, що творчий конкурс серед талановитої молоді з Приднілля вперше від 2007 року довелося проводити дистанційно і підключив Юрія Работіну за підтримку.

– Ми широко дякуємо за чудову можливість презентувати читачській аудиторії Одещини творчі доробки екоактивної та ековідомої молоді... Любов до мови і природи – невід'ємна складова любові до України. А відтак учасників нашого локального і Загальнонаціонального в Одесі єднає мова, вода і природа, – каже Сергій Трофанчук. – Свердловський Донець вже стільки днів допомагає нашим захисникам боронити українську землю від ворожої навали!

– Зізнаюся, творчість юних, надрукована в газеті, схвилювала. "Загублений у часі рукопис" Чи чули ви, як річка гомонить?", або Сто вітків річкової "мови", – дуже дорослий роздум дванадцятирічної Подіни Тендітної з Лимана, вірші Дмитра Котачкова (11 років, Лисичанська ЗОШ № 4), Римми Багнюк (17 років, Слобідянськ). Максима Леженюка (13 років, село Комитине з Луганщини) та Ілліх ровесників, може, і не з віршами літературної досконалості, але вони ширі й патріотичні. Ші твори написані дітьми, які через російських варварів тимчасово втратили домівки, а їхнє дитинство минає на тлі ворожих обстрілів, руйнувань і пересідів.

– Дуже приємно, що Юрій Работін і його волонтерська команда зуміли відзначити переможців не тільки грамотами, але й традиційно – книжками та унікальним випуском "Золотослова". Коли цей матеріал був підготовлений до друку, Юрій Анатолійович повідомив, що днями має вийти у світ спецвипуск "Золотослова", присвячений пам'яті Івана Михайловича Дзюби. Уклін за це!